

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *B. Z.*

Cím: *Móricz Zsigmond meghalt*

Forrás: *Új Magyarország*

Bp. (Hely) *1942. X. 6.* (Idő) (Köt. v. füz.) (Ol)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Móricz Zsigmond

Idő

"1942"

Személy

Móricz Zsigmond meghalt

A magyar irodalomnak és az egész magyarságnak mélységes gyásza van: Móricz Zsigmond, korunk nagy regényírója néhánynapos szenvedés után meghalt. Munkája közben, korán és orvul tört reá a halálos baj, hatvanhárom éves korában, alkotó ereje teljében. Egy hete, szombaton még új regényén dolgozott leányfalui házában s vasárnap reggel agyvérzés támadta meg, amelynek következtében azonnal elvesztette eszméletét. Kezelőorvosa nyomban megállapította, hogy állapota rendkívül súlyos, intézkedésére hétfőn be szállították egyik budapesti klinikára. Betegágya mellett tartózkodott mindvégig két leánya: Móricz Virág és Lili, velük azonban az orvosoknak már napokkal ezelőtt közölniök kellett, hogy Móricz Zsigmond állapotán a tudomány nem segíthet. Gondosan ápolták, injekciókkal élesztgettek, de segítséget nem hozhattak. Móricz Zsigmond szombatira virradó hajnalon, 2 óra után, anélkül, hogy eszméletét egy pillanatra is visszanyerte volna, csendesen kiszenvedett.

A halálba szelidült, erőteljes vonások a hófehér ágyon küzdelmes, időnkint viharos, erőteljes és alkotó élet hullámyeréből csitulnak a végső békeességbe. Móricz Zsigmond korunkban nemcsak fajtánk, irodalmunk legnagyobb élő regényírója, hanem az irodalom életterében napjaink egyik legérdekesebb jelensége, legerőteljesebb alakja is volt. Ár-apály, az életnek erős hullámyása, indulatok hegyei és a derűnek idilli völgye, a nagyváros felfokozott lehetőségeinek forrón megragadott életirama és a fálusi magány szinte népi életformákhoz visszavonuló egyszerűsége szegélyezték életének útját mindvégig. Emberi, társadalmi, helyenkint politikai vonatkozásban nemcsak megmutatott, hanem jelenség is volt, sokszor nemcsak író, hanem téma is. Indítások, ösztökélések, kísérletek: valami különös, nyugtalan, állandó hívás érzete és jelenségei festették meg alakja mögött az elvonuló, váltakozó, erőteljes háttért, amelynek előterét mindvégig és osztatlanul töltötték be a nagy író tehetségének hatalmas arányai, a fajta benne való kivirágzásának dús méretei s annak a vérbő magyarságnak nagy lelki távlatai, amely kódok, párák, délibábok átsuhanásában is: erősen markolja s magasra tartja a szikrát, a küldetést, hogy annak nyomában járja be, fussa meg a magyar halha-

atlanok útját.

Móricz Zsigmond nem könnyen indult. Küzdelmek, a megértés, a felismerés hiánya hosszú, fiatal esztendőit jegyezte el a nélkülözéssel és ismeretlenséggel, míg a *Hét krajcár* csodája egyszeriben íróvá avatta; hogy következő alkotásaival fokról-fokra emelkedjek az új hangú, látású, formájú magyar epika csillagaként modern líránk-nak már magasan fénylő napja, Ady Endre mellé. A századforduló utáni évtized értékelésében nagyobbára már páros helyet foglalnak el irodalmunk égboltján, amely az akkoriban megváltozott, mélyrehatóan átalakult, elkevert magyar élet tája fölé borult. Az irodalom sáfárjai, de közönsége is — a korábbi és későbbi évtizedeknél egyaránt számottevőbb mértékben — adódtak azokból a rétegekből, amelyek a jelenségből produkciót építve, mohó ünnepléssel igyekeztek kisajátítani, az előttük való kor képviselőinek, szellemiségének ellenében, a két őserejű magyar költőt és író. Ezek a körülmények hatottak ki azután a két nagyság „szellemi” elhelyezkedésének meghatározására és okozták, hogy az alakjukra a másik közönség ünnepléséből terített palástot sokszor összetévesztették az alatta, a mélyben dobogó szív verésével, a fejük köré font borostyántól nem akarták észrevenni a homlokuk mögül kiszálló gondolatot.

A közönség bizonyos része előszeretettel vájkált *Turi Dani* helyenkint túlrajzolt vonásainak mélyén, vad örömmel mutatta fel a másik rész felé a *Fáklya* kritikájának mély pesszimizmusát, amikor ez a másik rész a tomboló újjongással szemben megrázó önkritikára ébredt, a *Galamb papné* harmóniáira fülelt föl, a *Kerek Ferkó* ízeiben találta meg magát és meleg, fájdalmas szívdobogással ismert legnagyobb élő regényírójára, mikor elhangzott a *Légy jó mindhalálig*, vagy megszületett a *Tündérviget*, az *Erdély*. A vértelenebb regényíródalmon felnőtt magyar közönség egyre jobban a maga, népe életére ismert Móricz Zsigmond új, erőteljes naturalizmusában, amelynek bal- s jobbfelé kellett kivívnia a maga jogait, elismertetését. Klasszikus vagy megszo-kott irányok díszben, formában kiemelkedő középszerűségei után a magyar közönség fokról-fokra szokott és alakult hozzá Móricz Zsigmond alföldi lelkéhez, amely az írás, a művészet őserejét hozta a forma egyszerűségével. Móricz Zsigmond oevreje fölött nem jelennek meg csipkés árkádok, klasszikus kupolák, alkotása, írása olyan, úgy hat, úgy árad, mint a fü illata és a kenyér íze. Ahogy nagy, busa fejét, lobogó üstökét befelfúrta a nagyvárosi utcákba, dacosan, eltökélten és ön-

tudatosan, úgy hozta és vágta bele akkori életünkbe a maga mondanivalóit, megmutatását, néhol túllobogva, olykor talán kevéssé megfésülve, de hittel, tudattal, erőteljesen.

Egy halhatatlan novellával tette nevét ismertté s magához mindvégig legközelebb maradt, legmélyebben járt az elbeszélő formában, a mesében. Izmos ereje, indulatai önkéntelenül vonzották a dráma felé is, amelynek területén a Sári bíró az akkor alig 10 éves, ismert multra visszatekintő író számára meghozta az Akadémia díját. Az epikai tehetség páratlan ereje azután is számos alkalommal lendül át a színpadra, hű marad a maga lényegéhez, legtöbbször nagy, erőteljes regényeinek színpadra alkalmazásával. Ha benne mindvégig az elbeszélőt kell is látnunk, az *Uri muri* sikere, a *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* nagy hatása és a *Légy jó mindhalálig* drámai magassága színpadi szerzőink sorában is az utolsó évtizedek legjelentékenyebbjei közé emelik Móricz Zsigmondot. Irodalmi cikkei, tanulmányai a tudatosan népnek megmaradt író hatalmas műveltségét, olvasottságát, elméleti mondanivalóit igazolták és kiegészítették, kiszélesítették életművét.

Neve már évtizedek óta a legmagasabban állt irodalmunk egén. S amikor most eltávoztakor mélységes fájdalommal tekintünk utána, a messzeségbe, a halhatatlanságba távozó alakjától úgy veszünk búcsút, mintha egy hatalmas, erőteljes darabja távozott volna el vele a magunk magyar életének.

B. E.